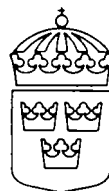

Regeringens proposition 1993/94:254

Haparanda skärgårds nationalpark

Prop.
1993/94:254

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 19 maj 1994

Carl Bildt

Olof Johansson
(Miljö- och naturresursdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att ett område i Haparanda kommun nära finska gränsen avsätts som Haparanda skärgårds nationalpark. Området omfattar en areal om ca 6 000 ha, varav ca 770 ha land.

Den föreslagna nationalparken utgör ett kärnområde i den i många avseenden unika urbergsskärgården Haparanda skärgård. Området har höga naturvärden i såväl land- som vattenmiljön och är en stor sevärdhet.

Regeringen föreslår att riksdagen

medger att angivna områden i Haparanda kommun avsätts som Haparanda skärgårds nationalpark.

Hinder finns inte mot att ärendet behandlas först under nästa riksmöte.

2 Ärendet och dess beredning

Statens naturvårdsverk har i en skrivelse till regeringen den 9 mars 1994 föreslagit att Haparanda skärgårds nationalpark inrättas. Skrivelsen har remissbehandlats. Yttranden över skrivelsen har avgetts av Statens fastighetsverk, Fiskeriverket, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Haparanda kommun, Svenska Samernas Riksförbund, Naturskyddsföreningen, Svenska Turistföreningen och Sveriges Sportfiske- och fiskevårdsförbund. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i ärendet hos Miljö- och naturresursdepartementet (dnr M94/1064/4). Området ingår i Naturvårdsverkets nationalparksplan.

3 Bakgrund

Riksdagen har vid behandlingen av regeringens proposition 1993/94:30 En strategi för biologisk mångfald lagt fast en svensk strategi med grundläggande principer för bevarande av biologisk mångfald och godtagbart nyttjande av biologiska resurser. Strategin innebär att miljömålen ges samma vikt och betydelse som skilda ekonomiska överväganden i syfte att bygga mänsklig verksamhet på ekologisk grund. En helhetssyn skall tillämpas vad gäller åtgärder för att upprätthålla ekologiska processer och säkra arters långsiktiga överlevnad. Riksdagen uttalade att bevarandet av den biologiska mångfalden och fungerande livskraftiga system är en av de viktigaste uppgifterna i det framtida miljöarbetet (bet. 1993/94:JoU9 s. 10, rskr. 1993/94:87).

Genom naturvårdslagen (1964:822) kan skyddet för särskilt värdefulla naturområden säkerställas genom att de förklaras som bl.a. nationalpark, naturreservat eller naturvårdsområde. I syfte att bevara ett större sammanhängande område av viss landskapstyp i dess naturliga tillstånd eller i väsentligen oförändrat skick kan mark som tillhör staten avsättas till nationalpark.

Det finns 23 nationalparker i Sverige. De flesta av dem inrättades i början av detta sekel. Sedan år 1962 har endast sju nationalparker tillkommit. Under år 1993 tillkom Tyresta nationalpark och riksdagen har tidigare i år medgett att vissa områden i Vimmerby kommun avsätts för att utvidga Norra Kvills nationalpark (prop. 1993/94:164, bet. 1993/94:JoU20, rskr. 1993/94:300).

Statens naturvårdsverk har utarbetat en nationalparksplan för Sverige. Nationalparksplanen innebär ett förslag att utöka antalet nationalparker i vårt land så att de representerar ett urval av särskilt skyddsvärda

4 Haparanda skärgårds nationalpark

Regeringens förslag: Ett skärgårdslandskap i Haparanda skärgård avsätts som Haparanda skärgårds nationalpark.

Naturvårdsverkets förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna har tillstyrkt framställningen eller inte haft några invändningar mot att området avsätts som nationalpark. *Fiskeriverket* anför att både ett yrkesmässigt fiske med fasta redskap och ett fritidsfiske med rörliga redskap bedrivs i området. Fisket är traditionsbundet och har förutom ett ekonomiskt värde också ett stort rekreativvärde. Anläggningarna på Sandskär är nödvändiga förutsättningar för ett rationellt fiske. Vissa åtgärder, främst i form av underhåll av befintliga anläggningar, kommer att bli nödvändiga för att upprätthålla fisket i framtiden. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* understryker vikten av att information till allmänheten om parkens natur- och kulturvärden utformas på ett lämpligt sätt. Det är viktigt att hamnen ute på Sandskär underhålls för att göra det möjligt att bedriva en organiserad besöksverksamhet. *Haparanda kommun* anför att kulturvärdena och den nuvarande markanvändningen bör bibehållas i området. *Naturskyddsföreningen* framhåller att anordningar för friluftslivet bör utvecklas med stor försiktighet.

Skälen för regeringens förslag: Haparanda skärgård ligger i Haparanda kommun mot gränsen till Finland i nordligaste delen av Bottenviken. Den föreslagna nationalparken omfattar västra delen med de stora öarna Sandskär och Seskar Furö samt ett antal mindre öar och tillhörande vattenområden. Arealen är ca 6 000 ha, varav ca 770 ha land. Staten äger de fastigheter som skall ingå i nationalparken.

Haparanda skärgård är uppbyggd av kvartära avlagringar, dvs. morän och isälvsmaterial, och har flack topografi. Den nuvarande ögruppen är resultatet av landhöjnings- samt svallnings- och omlagringsprocesser, vilka fortfarande pågår. Landhöjningen uppgår till ca 85 cm per århundrade, vilket motsvarar de högsta värdena i landet.

Sandskär omfattar drygt 400 ha och är den mest intressanta och välkända ön i Norrbottens skärgård. Ön har en säregen form på grund av en tre kilometer lång sandrevel som går i nordlig riktning. Sand och sanddyner täcker i huvudsak även övriga delar av ön. Dynfälten är mycket väl utformade och uppvisar olika fenomen som är knutna till vindtransport av sand. Hit hör s.k. stadionbildningar, dvs. stora avblåsta, plana ytor inne i dynfälten samt olika typer av dyner. Vegetationen på dessa ytor består av öppen hedmark, vilket är Sandskärs mest utbredda vegetationstyp. Längs öns stränder och gamla strandlinjer finns blockmarker, strandvallar och klapperfält. Sandskärs skogsvegetation domineras av glesa, kortväxta men grova tallskogar. I fuktiga partier finns lundartade björk- och aspskogar. Särskilt aspbestånden har orörd,

urskogsartad karaktär. Stora ytor inne på ön är dock hedmark utan trädvegetation och är endast bevuxna med spridda grupper av en.

Floran på Sandskär har speciella särdrag. Vanliga arter som ljung, blåbär, lingon och mjölon dominerar, men dyn- och strandvegetationen innehåller också en rad intressanta arter som bottenhavsmalört, strandärt, havtorn, marviol, backglim och finnskräppa. Ön är också av ornitologiskt intresse, framför allt avseende rastande fåglar. Ringmärkning av flyttande fågel bedrivs vid en fågelstation.

Seskar Furö är den andra större ön i den föreslagna nationalparken. Den har i stort sett samma geomorfologiska karaktär som Sandskär men har därutöver egna intressanta särdrag. Vegetationen är tätare och mer högväxt. Torra tallhedar dominerar men även lövbestånd förekommer. År 1982 drog en storm fram över Bottenvikskusten varvid skog inom stora områden fälldes, bl.a. på Seskar Furö. Den nedblåsta skogen på ön ligger kvar orörd. Åtskilliga fällda träd har överlevt och skogen är nu inne i en intressant utveckling.

Den marina miljön är representativ för Bottenviken. Området kan betecknas som ett unikt havsområde av färskvattenkaraktär med många brack- och färskvattenarter men med endast ett fåtal rent marina växt- och djurarter. Salthalten är 1-2 promille, men låga värden på omkring 0,25 promille har också mätts upp. På öarna runt Sandskär förekommer vikare regelbundet och gräsäl sälsynt.

Öarna i den föreslagna nationalparken har säregen och intresseväckande natur. Särskilt Sandskär med dynfält, sandstränder och öppna parkartade skogar har mycket attraktiv karaktär från friluftslivssynpunkt. Öarna är också omtyckta mål för det båtburna friluftslivet i Norrbottens skärgård. De aktuella öarna är obetydligt påverkade av sentida exploatering eller fritidsbebyggelse.

Förutom särpräglade naturförhållanden och goda badmöjligheter lockar även den värdefulla kulturmiljön många besökare till området. Området har en mycket stor mängd fornlämningar förknippade med fiske och sälfångst från förhistorisk tid till 1900-talet. Här finns bl.a. lämningar efter tidiga säsongsbosättningar, s.k. tomtningar. Sandskärs kapell från 1760-talet och annan både äldre och yngre bebyggelse i fiskelägen ger sammantaget ett kulturlandskap där man mycket tydligt kan följa utvecklingen av skärgårdens utnyttjande över en lång tid.

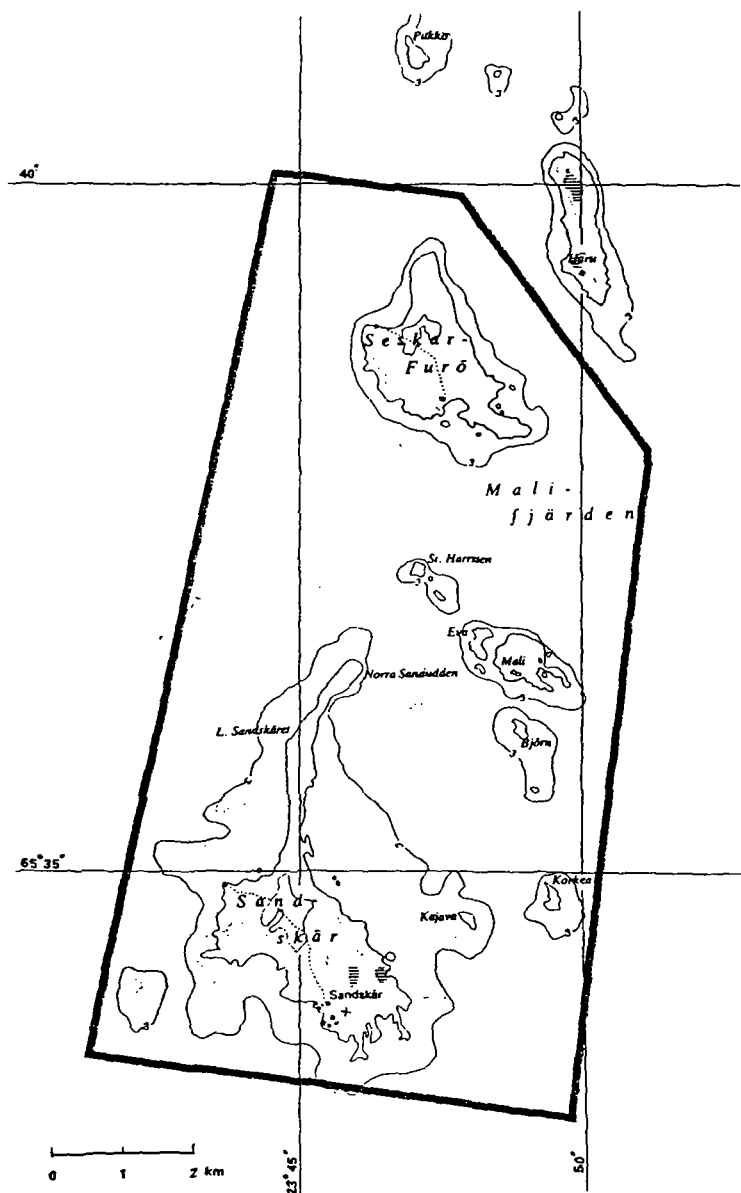
Bottenvikens rika fisktillgångar har gjort att framför allt Sandskär har utnyttjats som bas för fiske sedan lång tid. Såväl yrkesfiske och fritidsfiske har lång tradition i området. Fisket berörs inte av nationalparksbildningen.

Syftet med nationalparken är att bevara ett unikt skärgårdslandskap i väsentligen orört skick. I syftet bör ingå att bevara områdets vegetation och djurliv i huvudsak i dess naturliga tillstånd, att skydda områdets geologiska formationer och pågående processer, att skydda den marina miljön från föroreningar, att skydda områdets kulturhistoriska värden samt att ge allmänheten möjlighet att uppleva områdets natur. För att uppnå syftet bör ingen exploaterande verksamhet tillåtas. Inte heller skadegörelse på mark och vegetation bör tillåtas. Vidare bör störning av skyddsvärt djurliv samt utsläpp av vattenföroreningar så långt möjligt

förhindras. Sanering av eventuella utsläpp bör vidtas på bästa möjliga sätt för miljön. Befintlig bebyggelse och tomtmark bör vårdas. Information om områdets natur- och kulturvärden samt bestämmelser bör utarbetas och göras tillgänglig för allmänheten. Anordningar för friluftslivet bör med anpassning till den känsliga naturmiljön utvecklas i lämplig grad. Prop. 1993/94:254

Förslag till gräns för Haparanda skärgårds nationalpark

Prop. 1993/94:254
Bilaga

Allmänt kartmateriel från Lantmäteriet. Medgivande 94.0266
Godkänd från sekretessynpunkt för spridning.
Lantmäteriverket 1994-05-10

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 19 maj 1994

Närvarande: statsministern Bildt, ordförande, och statsråden B. Westerberg, Friggebo, Johansson, Laurén, Hörnlund, Olsson, Svensson, Dinkelspiel, Hellsvik, Wibble, Björck, Könberg, Lundgren, Unckel, P. Westerberg, Ask

Föredragande: statsrådet Johansson

Regeringen beslutar proposition 1993/94:254 Haparanda skärgårds nationalpark.

